

01.10.2018. skolegijum.ba

Djeca, komemoracije i spomenici

Odluka je na roditeljima

[Saša Buljević](#)

01.10.2018

Organizacija izleta kao posjete spomenicima palim borcima, grobljima i komemoracijama nije u skladu s Konvencijom o pravima djeteta.

Foto: Almir Kljuno / Školegijum

Posjete škola grobljima, spomenicima palim borcima i djeci poginuloj u ratu predstavljaju stalnu praksu u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini. Tokom ovih posjeta djeca su često izložena huškačkoj i osvetničkoj retorici, lekcijama iz kojih saznaju da treba da zaziru od pripadnika drugih etničkih i vjerskih skupina, a rezultati posjeta u domenu obrazovanja su ništavni.

Povodom takvih praksi, ombudsman za djecu u RS-u, iako do sada nije imao žalbe učenika ili roditelja u vezi s ovim događajima u školama, smatra da ova praksa nije u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta.

U Konvenciji UN-a o pravima djeteta zahtijeva se da prioritetni interes u svim aktivnostima, bez obzira na to ko ih preduzima – bude usmjeren na djecu. Jedan od ciljeva obrazovanja, na koji nas obavezuje Konvencija o pravima djeteta i za koji se posebno zalaže ombudsman za djecu, jeste obrazovanje, na koje svako dijete ima pravo, osmišljeno tako da razvije životne vještine, da svako dijete uživa niz ljudskih prava i da utiče na stvaranje kulture prožete odgovarajućim vrijednostima ljudskih prava. Cilj je da se dijete osposobi razvijanjem vještina, da stekne sposobnosti učenja i druge sposobnosti, ljudsko dostojanstvo, samopoštovanje i samopouzdanje. Obrazovanje u ovom smislu ide mnogo dalje od formalnog školovanja i obuhvata širok spektar životnih iskustava i procesa učenja koji djeci omogućavaju da, individualno i kolektivno, razvijaju svoje ličnosti, talente i sposobnosti i da žive ispunjen i zadovoljavajući život u društvu, kažu u kancelariji ombudsmana za djecu u RS-u.

Rekla bih da je sadašnji način provođenja ove nastavne prakse apsolutno preslikan iz prethodnog sistema, gdje učenici bivaju ukras na takvim događajima ili su primjer kako će mlade generacije nastaviti put heroja.

Profesorica metodike na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu Melisa Forić Plasto smatra da je izvanučionička nastava poželjan metodološki pristup, ali ukoliko se izvodi na pravilan način.

Nažalost, ovakvi primjeri su u posljednjim godinama postali ustaljena praksa u obrazovnim sistemima u Bosni i Hercegovini, i velikim dijelom su dio tzv. terenske nastave koja se provodi u školama. Izvanučionička nastava je itekako poželjan metodološki pristup u izučavanju historije jer utiče na motivaciju učenika, angažira sva njihova čula i pospješuje iskustvenu komponentu učenja. Korisna je u pristupu izučavanju lokalne historije, naravno, ako se ispravno osmisli i pripremi, što je propisano odgovarajućim pedagoškim normama, a prvenstveno je prilagođena uzrastu učenika, kaže Melisa Forić Plasto.

Ona smatra kako je veoma teško izbjeći političku pozadinu komemoracija značajnih datuma i godišnjica smrti komandanata, i ukazuje na to da je potreban drugačiji pristup, gdje će fokus biti na razvoju kritičkog mišljenja.

Način na koji se to sada provodi apsolutno nije prihvatljiv. Naime, učenici nerijetko budu dio zvaničnog protokola obilježavanja godišnjica smrti komandanata, komemoriranja značajnih datuma, pa na takvim mjestima budu izloženi govorima političara i drugih javnih ličnosti, što može stvoriti sasvim krivu sliku, umjesto da učenici s određenim zadatkom posjećuju spomenike, samostalno ih otkrivaju, analiziraju i kritički preispituju. Rekla bih da je sadašnji način provođenja ove nastavne prakse apsolutno preslikan iz prethodnog sistema, gdje učenici predstavljaju dio komemoriranja značajnih datuma iz ratne historije, bivaju ukras na takvim događajima ili su primjer kako će mlade generacije nastaviti put heroja i slično – istiće profesorica Forić Plasto.

U kancelariji ombudsmana podsjećaju da postoji određena zakonska procedura koja jasno propisuje kako bi izleti trebali biti koncipirani.

Prema pozitivnim pravnim propisima, izlete i ekskurzije, u okviru pojedinačnih mogućnosti, svaka osnovna škola organizuje kao dio svog proširenog programa, a u srednjim školama kao dio vannastavnih aktivnosti. Za plan i program ekskurzija i izleta potrebna je saglasnost Pedagoškog zavoda RS-a, a prethodno ga u školama razmatra savjet roditelja, savjet učenika i nastavničko vijeće, pojašnjava Dragica Radović iz kancelarije ombudsmana. Napominje da je za osnovne škole ova oblast detaljnije uređena Pravilnikom o izvođenju izleta, ekskurzija i škola u prirodi.

Prilikom planiranja izleta obavezno se mora definisati: cilj, zadaci, program, način evaluacije izleta i način izvještavanja.

Izlet je planski organizovana, po pravilu jednodnevna aktivnost učenika u prostoru izvan škole, a radi rekreacije ili realizacije dijela nastavnih sadržaja u prirodnom okruženju, i planiran je godišnjim programom škole. Svaka škola svoj godišnji program rada tekuće godine dostavlja najkasnije do 30. septembra nadležnom ministarstvu, Pedagoškom zavodu RS-a i jedinici lokalne samouprave. Prilikom planiranja izleta obavezno se mora definisati: cilj, zadaci, program, način evaluacije izleta i način izvještavanja. U planiranju izleta obavezno učestvuju učenici i njihovi roditelji, kaže Dragica Radović, i naglašava da je posebno važno osmisliti i provesti evaluaciju koja zavisi od karaktera izleta, cilja i zadataka.

Gotovo identično ova pitanja uređuje i Pravilnik o izvođenju ekskurzija i izleta za srednje škole, navodi.

U kancelariji ombudsmana za djecu u RS-u svjesni su propusta koji se javljaju tokom organizacije i provođenja ovih aktivnosti, pa su Ministarstvu prosvjete i kulture u Vladi Republike Srpske uputili preporuku.

Ombudsman za djecu je 2014. godine uputio preporuku Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske za preduzimanje mjera radi otklanjanja propusta u organizaciji i izvođenju đačkih ekskurzija, koje dovode do povreda prava i interesa djece. Jedna od preporuka odnosila se na odgovarajuće izmjene predmetnog pravilnika za osnovne škole, u smislu da se jasno definišu pravila i procedure pripreme i izvođenja ekskurzije, kaže Dragica Radović.

Preporuka se može pronaći na internet-stranici ombudsmana za djecu, na [ovom linku](#).

Treba poštovati principe multiperspektivnosti kroz upoznavanje sličnih spomenika na drugim stranama. Samo takva vrsta izvanučioničke nastave može imati pozitivne efekte na učenika.

Melisa Forić Plasto naglašava da su ipak roditelji ključna komponenta kada je riječ o navedenim posjetama i da bi se oni trebali bolje informisati o sadržajima izleta i zahtijevati od škola jasne ciljeve i ishode učenja tokom i nakon posjeta.

Odluka je na roditeljima, naravno, pod uslovom da su u dovoljnoj mjeri upoznati s planom i sadržajem posjete odgovarajućem spomeniku, muzeju, prostoru, što, kako mi se čini, često i nije slučaj. Izučavanje posljednjeg rata u školama izuzetno je osjetljivo i kontroverzno pitanje. Iako je razvijanje patriotskog osjećaja jedan od ciljeva predmeta historija, tome zaista treba pristupiti s posebnom pažnjom i voditi računa kakvu poruku želimo prenijeti učenicima. Ako kod učenika želimo razvijati kritičko mišljenje – terenska nastava, bazirana na posjetama spomenicima, treba biti dobro osmišljena i unaprijed pripremljena, s jasno određenim ciljevima, konkretnim istraživačkim zadacima za učenike, lišena bilo kakvih političko-ideoloških govorcija u formi historijskog sata. Treba poštovati principe multiperspektivnosti kroz upoznavanje sličnih spomenika na drugim stranama. Samo takva vrsta izvanučioničke nastave može imati pozitivne efekte na učenika. Sve druge prakse ne bi trebalo provoditi – pojašnjava profesorica Forić Plasto.

Pouka je kratka: sljedeći put, prije nego što pošaljete dijete na izlet, raspitajte se o detaljima i odlučite da li je izlet kreiran u korist vašeg djeteta, ili u korist politike kojoj je više stalo do indoktrinacije nego do obrazovanja.

<http://skolegijum.ba/tekst/index/1633/odluka-je-na-roditeljima>